

Oponentský posudek diplomové práce Evy Hejdové:
VÍRA, NADĚJE A LÁSKA V DÍLE VLADIMÍRA BOUBLÍKA

Diplomová práce Evy Hejdové si zaslouhuje uznání. Je výsledkem rozsáhlého studia hlavních děl Vladimíra Boublíka, čtyř spisů Benedikta XVI. a dalších pramenů.

Práce má jasně stanovený cíl: 1) ukázat jakou roli hrají v životě každého člověka kardinální ctnosti: víra, naděje a láska, 2) jakou měrou přispívají k nalezení a naplnění obsahu lidského života, 3) jak sám Boublík tyto ctnosti kategorizuje a posuzuje, 4) zda se v tomto směru Boublíkovo učení o těchto ctnostech vyvíjelo a 5) jak se profiluje v porovnání s názory současné teologie (srov. str. 6)

Co však jsou pro kandidátku „názory současné teologie“? Na to odpovídá na str. 7: „*Pro srovnání Boublíkovy teologie se současným teologickým smýšlením jsme zvolili jednoho z nejvýznamnějších současných teologů Benedikta XVI. a jeho encykliky: Deus caritas est, Spe salvi, Caritas in veritate, Porta fidei*“. Zde by se mohlo namítnout, že tyto čtyři okružníky nejsou současná teologie, nýbrž směrodatné vyjádření učitelského úřadu církve. Na což se opět zpětně dá říct, že i v tomto směrodatném vyjádření učitelského úřadu církve se obráží současná teologie. A tak tuto svou výčitku neberu tak moc vážně, ale přesto ji kandidátce předkládám, aby si uvědomila, že přece jenom měla nějak výrazněji naznačit tento rozdíl mezi současnou teologií a těmito čtyřmi Benediktovými texty. Jen bych dodal, že Benediktovo dílo o Ježíši je opravdu jen jedním výrazem současné teologie, protože Benedikt hned úvodem říká, že mluví jen jako teolog a ne jako papež. To však neříká ani v jednom ze svých okružníků. A ještě jednu kritickou poznámku. Nikde jsem se u kandidátky nedočel nějakého výraznějšího zdůvodnění, proč si pro srovnání zvolila právě encykliky papeže Benedikta. Člověk si to zdůvodnění jistě sám domyslí, když čte názvy těchto encyklik. Nicméně nějaké to slůvko o tom mohla přece jenom říct.

Ptejme se však nyní, jak splnila svou práci ty záměry, které si v úvodu vytyčila. Ten první a druhý cíl splnila dobře. Stačí číst závěr práce. Láska je autorce mezosobní vztah, který není možný bez toho, aby dvě osoby, které se milují, neměli k sobě důvěru, jinak se vztah zvrhne v podezřívavou žárlivost Othella k Desdemoně a končí vraždou. Tím jsou víra i láska neodlučitelně spojeny. Obě však žijí v čase, takže jsou v napětí mezi minulostí a

budoucností. Avšak otevřenost budoucnosti není možná bez naděje. A tak, co kandidátka říká po svém, si dovolím shrnout takto: Víra se vztahuje na Pravdu, kterou přijímáme a „máme“. Naděje se vztahuje na Pravdu, kterou ještě nemáme, ale budeme mít (když všechno půjde dobře). Láska se vztahuje na Pravdu, které se **odevzdáváme**, aby Ona **měla nás**. Proto kandidátka uzavírá těmito svými slovy: „...člověk je z Boží lásky stvořen k lásce a milování. (...) Každý člověk je od narození přitahován k lásce, touží po ní, hledá ji. (...) Víra a naděje jsou reakcí na Boží lásku. Každý člověk něčemu věří a každý člověk má nějakou naději.“ (str. 76)

Jak se však kandidátka vypořádala s třetím a čtvrtým záměrem své práce, které ona sama v úvodu si předsevzala zodpovědět? A zde se přiznám, že tápu. Nenacházím nic, co by se dalo nazvat Boublíkovou „kategorizací“ těchto třech ctností. Nenacházím ani vysvětlení, co si máme pod „kategorizací“ těchto ctností představit. Snad jen jejich definování? Nevím a v textu nenacházím uspokojivou odpověď. A pokud pak jde o ten čtvrtý záměr, zda se Boublíkovu pojetí těchto ctností nějak vyvíjelo, rovněž nenacházím odpověď. Osobně mám za to, že žádný vývoj v jeho pojetí těchto kardinálních ctností nelze nalézt. Co na to paní kandidátka?

Ten poslední, pátý záměr, jak se totiž Boublíková teologie kardinálních ctností profiluje v porovnání s názory „současné teologie“ čili s teologií papeže Benedikta, ten naše kandidátka formulovala na str. 78 takto: „*Můžeme-li zhodnotit rozdíl pojetí tématu mezi Boublíkem a Benediktem XVI., pak je na místě zcela objektivně doznat, že zatímco Benedikt XVI. se pohybuje mnohem více na rovině teoretického uvažování s důrazem na nauku církve, Boublíkovu smýšlení není tolik usměrňované vědeckým myšlením, zdůrazňuje očekávání budoucnosti s velikou vírou a láskou. Jeho teologie očekávání je základem naděje, která je společná všem lidem. V tomto bodě nachází Boublík prostor pro dialog s každým člověkem.*“ Dovolil bych si pro větší jasnost parafrázovat její závěr vyhroceně takto: Benedikt podává suše dogmatickou teoretickou doktrínu, zatím co Boublík nabízí osobně protrpěnou víru naději a lásku, jež se „kalila“ ve výhni jeho strastně dramatického života. Lze to takto formulovat? Zajisté že Benedikt neprošel takovým „peklem“ komunistických žalářů, vojenských jednotek tzv. „černých baronů“, vojenských kriminálů a naprosto jedinečného útěku z vězení přes Moravu, Čechy a DDR (počátkem března!) až do Západního Berlína. V tom se sotva kdo může s Boublíkem měřit. Taková vysoce dramatická zkušenost se nemůže hluboce zapsat do lidské psychiky, takže nemůže nevyzařovat z jeho písemných projevů i jakkoli teoretických. To je zajisté pravda. Přesto však se ptám, jestli se tu kandidátka

nedopouští vůči Benediktovi přece jenom nějaké nespravedlnosti, když prostě porovnává texty jednoho i druhého jen tak, jak jsou vytištěny. Proto se musím kandidátka ptát: Položila si otázku, jaký literární druh představují texty Benediktovy na rozdíl od Boublíkových? To v její práci nenacházím. A přece to je závažná otázka. Literární druh je „kazajka“, která výrazně utváří každý náš slovní projev. Co si můžeme dovolit v jednom literárním druhu, nemůžeme si dobře dovolit v jiném. A tak tomu je i s texty Benediktovými a Boublíkovými. Benediktův text je vázán literárním druhem papežské encykliky, kde si nemůže dovolit, co si mohl dovolit Boublík ve svých učebních, esejistických a meditativních textech. Proto kladu kandidátce otázku, zda se nedopustila zkratkového porovnání, z něhož Benedikt nemůže vyjít jinak, než „suchar“ (*sit venia verbo*), kdežto Boublík jako živě a záživně píšící autor.

Jaký závěr tedy z toho musíme učinit? Že kandidátka se podjala „sousta“, které napůl dojedla (cíl: 1. 2. a 5.) a skoro napůl nedojedla (cíl: 3. a 4.). Nicméně ta „sousta“, která dojedla a strávila, stačí k tomu, aby její diplomová práce byla uznána jako velmi dobrá. Jen mi je záhadou, proč ze svého textu nevyškrtla formulace těch předsevzetí, která potom přešla s nepovšimnutím. Nevšimla si jich? Zapomněla na ně?

Všimněme si však ještě toho, co „dojedla“, tedy toho, o čem pojednává, a ptejme se, **jak** to „strávila“, čili jak dobře o tom pojednává? A na to odpovídám: V jádře dobře. A jelikož na každé dobrotě tohoto světa se najdou nedostatky, když si dáme práci je hledat, tak tomu je i v této diplomové práci. Jaké nedostatky vidím já?

- a) Ten největší vidím na str. 45. Autorka tam píše: *„Třetí část kapitoly obsahuje zamyšlení nad přechodem od historického Ježíše k mýtickému Kristu, který je přístupný pouze víře.“* Čtenář těchto slov, který by tu kapitolu neznal a ta slova četl v kontextu autorčina rozkladu, si z toho udělá prostý závěr: Aha, Boublík učí, že to co o Kristu věříme, je tedy pouhý mýtus, takže i on se řadí do galerie různých více či méně ateistických kritiků Ježíše, kterého oni, i když ho přijímají jako historickou postavu, nicméně ho redukují na pouhopouhý mýtus nehodný víry. Boublík tu tak vypadá jako ten, kdo spolu s nimi chápe Krista víry též jen jako mýtus, jen s tím rozdílem, že oni páni mýtus jako nositele pravdy rázně odmítají, kdežto Boublík ho naivně přijímá a má dokonce i kuráž nás navádět, abychom v ten mýtus o Kristu věřili. Tuto kritickou poznámku činím proto, abych ukázal, že autorka by tu měla volit nějakou jinou výstižnější formulaci, aby bylo okamžitě patrné, o co vlastně v té třetí kapitole běží.

- b) Na str. 11. kandidátka píše: „*Boublíkovo teologické dílo, o kterém lze tvrdit, že je především pedagogického zaměření...* atd.“, mám pochybnosti s tím „pedagogického zaměření“. Boublík o pedagogii toho věděl asi tolik co já. Myslím, že kandidátka chtěla tím slůvkem říci něco jiného, a to že jeho dílo má především ráz teologicko-didaktický, neboli, jinými slovy, že má převážně charakter učebních textů. Je to tak?
- c) Na str. 12. si autorka odporuje sama sobě. Na počátku stránky píše: „... *Incontro con Cristo, Setkání s Kristem, která později vyšla v českém překladu jako Setkání s Ježíšem.*“ Na konci téže stránky však říká: „*Na žádost biskupa Hloucha a kardinála Berana napsal Boublík druhou česky psanou knihu Setkání s Ježíšem, která byla přepracováním jeho italské učebnice „Incontro con Cristo“.* Co tedy bylo **Setkání s Ježíšem**? Překlad nebo přepracování? Odpovídám: Byl důkladným přepracováním jak co do struktury, tak co do stylu výkladu (mnohem méně scholastický), tak i co do literárního stylu jazyka, jelikož byl psán česky ne pro studenty teologie, ale pro teologicky neškolené zájemce v komunistickém Československu.

Závěr: Diplomovou práci paní Evy Hejdové hodnotím jako velmi dobrou. Další ne tak nedostatky jako spíš nejasnosti si vyříkáme při obhajobě, k níž přeji kandidátce veškerý možný úspěch.

Prof. Karel Skalický